

Virserums hembygdsblad **3/15**

Torpinventeringen

Under 1980- talet påbörjade hembygdsföreningen en inventering av samtliga torp i Virserums socken (inkl. soldattorpen). Inventeringen slutfördes aldrig och har inte heller blivit publicerad. Det är synd för i materialet finns många intressanta uppgifter om det äldre Virserum. Som ett exempel på uppgifter från torpinventeringen kommer här lite information om torpet Nymåla under Hultarps gård (eller "Bortom" som byborna i Hultarp fortfarande kallar torpet).

Nymåla torp finns omnämnt i den första husförhörslängden från slutet av 1700-talet.

Torpet brann ned till grunden den 16 mars 1897. Av ett protokoll i hembygdsföreningens arkiv framgår att orsaken till branden var "någon bristfällighet i spiselmuren". Detta hade påtalats redan vid en brandsyn 1896 men inte åtgärdats vid tiden för branden. Torparen, Oscar Petersson, hade begärt ersättning med 100 kronor för spannmål, 150 kronor för linne, säng och gångkläder samt 75 kronor för husgeråd och lösöre eller tillsammans 325 kronor. Ägaren till torpet – innehavaren av Hultarps gård Olof Widstrand – hade begärt ersättning för själva byggnaden med 284 kr. Det sistnämnda kravet ersattes omedelbart liksom yrkandet om ersättning för den förlorade säden, medan övriga krav bordlades då det saknades specifikation över de brunna föremålen.

Oscar Petersson hade flyttat till Nymåla 1893 (från torpet Muggebo under Österarp). Efter branden uppfördes torpet på nytt och beboddes då av samma torpare, som brukade torpet till 1901 för att sedan flyttade till Strömsnäs nr 2 (Öskögle). Torparen blev så småningom kyrkvaktmästare men det är en annan historia.

Nymåla torp. Foto: Ingemar Emrin, Hultarp.

Nymåla innehades från 1901 av Karl och Hulda Andersson, som flyttade dit som nygifta. Genom ett beslut av Kungl. Maj:t den 6 juni 1912 skulle torpet med vissa områden försäljas och det blev sedan länsstyrelsen som genom ett köpeavtal den 16 februari 1913 sålde torpet till makarna Andersson för en köpeskilling av 4206:57. Hur länge makarna Andersson bebodde torpet framgår inte av handlingarna men det var troligen under 1940-talet, eftersom Karl Andersson år 1944 byggde ett nytt hus i Hultarp. Sedan Hulda Andersson avlidit 29 december 1946 och maken Karl tre veckor senare köptes torpet av handlaren J. A. Johan i Hultarp. Han bodde dock inte på torpet, som troligen inte varit permanentbostad sedan makarna Andersson flyttade till det egna huset i Hultarp. Torpet saknar alla bekvämligheter som el och vatten..

Poststationen i Mosstorp

Bland de småskrifter som finns i Hembygdsföreningens arkiv hittar man även en liten skrift om poststationerna i Aspelands härad, författad av Erik Lindgren (Posthistorisk skriftserie nr 134). Det är Edgar Bergström som skänkt skriften till Hembygdsföreningen. Så här står det om poststationen i Mosstorp.

Stationsmästaren Per Bursell och hans maka framför den kombinerande post- och järnvägsstationen i Mosstorp. Privat foto.

Stationsmästaren Per August Emanuel Bursell blev ansvarig för posten i Mosstorp den 23 december 1911, då poststationen öppnades vara ett par dagar efter att tåget börjat gå. När han slutade den 30 september 1928, hölls befattningen vakant till dess att Erik Emanuel Karlsson tog över i mars 1929. Han flyttade till Brittatorp den 1 april 1942 och Ingemar Nilsson skötte poststationen i Mosstorp under en kort tid innan Hildur Karls-

son tog över den 1 augusti 1943 och fick uppleva poststationens indragning efter 22 år. Detta hände den 31 maj 1965, då SJ drog in bemanningen vid hållplatserna i Mosstorp och Triabo.

Erik Kjällström, Slagdala, berättar om sin far

Gösta Lindström gjorde den 17 januari 1970 en intervju med Erik Kjällström (f. 1893) som berättade om sin far Karl Johan Kjällström. Fadern bodde i Slagdala, i huset vid vägkorsningen mot Långruda-Björkmossa. Sommartid rödfärgade han hus och ladugårdar runt om i bygden och om vintrarna var han lumpsamlare. Hans samlardistrikt var för det mesta bygderna kring Tveta, Mörlunda, Målilla och Fagerhult. Han hade egen häst med vilken han körde den samlade lumpen, men han hyrde även skjuts om det blev för mycket. Många gånger hade han själv upplag av olika lump som han sorterade för att sälja till olika ställen. Lumpen lagrade han dels hemma i uthus och dels i gamla byggnader vid Strömfors kvarn och såg på vägen till Fröåsa pappersbruk. Linnelumpen lagrades och såldes till Lessebo för dess tillverkning av skrivpapper. Ylle och bomullslumpen såldes i regel till Fröåsabruket där August och Emil Ek tillverkade förhydringspapp av den. En del ylle såldes till Jönköping för tillverkning av flock. Även papperslump köptes av fadern som han sedan sålde till bokbindaren Efraim Johansson i Virserum. De sista åren handlade Karl Johan mest med tagel.

Fattigvårdens organisation på 1800-talet

Enligt en förordning den 9 juni 1871 skulle varje kommun anta en organisation för fattigvårdens ordnande. Så gjordes också i Virserum och behandlades vid en kommunalstämma den 24 oktober 1879 då den första gången antogs med röstsiffrorna 1082 mot 136. Vid en andra kommunalstämma den 22 december 1879 godkändes förslaget slutligt. Den här gången blev röstsiffrorna 1538 mot 499.

2:o. Understöd för sådana till fattigvård berättigade personer, som för sinnes- eller kroppsjukdomar måste vårdas och underhållas å annan ort eller utom sitt försörjningsområde eller å sjukhus eller inom annat fattigvårdssamhälle kommer i behof af understöd, och måste af Virserums kommun försörjas, skall genom kommunens gemensamma fattigvård till alla delar bekostas.

3:o. Med undantag af de i föregående punkten omförmälda fall besörjer hvarje rote fattigvård med hvad angår husrum och vedbrand för de inom dess område boende personer, som enligt Kongl. Förordningen om fattigvården äro dertill berättigade, och står med afseende på hemortsrätt till öfriga rotarne i samma förhållande som enskilda fattigvårdssamhällen till hvarandra.

Fattigvården byggde då på en roteindelning av kommunen där varje rote hade att själva svara för fattigvården. Om en rote kom att "drabbas af så tryckande fattigvårdstunga" kunde roten anhålla om särskilt understöd, vilket skulle godkännas av kommunalstämma.

Den antagna roteindelningen innebar att Virserums kommun delades in i sammanlagt 28 rotar. Några av de första rotarna var följande:

No 1	Aggatorps rote	Aggatorps by
No 2	Blackelids rote	Blackelids by
No 3	Björkmossa rote	Björkmossa och Sjöruda
No 4	Bockasjögle	Bockasjögle, Rås och Holm
No 5	Dansås	Dansås och Grunkabo

Det kan nämnas att rote nr 23 utgjordes av Virserums rote, som alltså omfattade själva kyrkbyn. Den sista roten var nr 28 Stora Ånhults N:o 2. I den roten ingick Hulingsgård, Kronogård, Månsagård, Björnö färgeri, garfveri och qvarn.

Roteindelningen och övriga bestämmelser fastställdes av länsstyrelsen den 31 januari 1880. Kommunen lät trycka den antagna roteindelningen på C. O. F. Severins tryckeri i Oskarshamn och det är förmodligen den äldsta handling som tryckts på uppdrag av kommunen.

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 100 kr på bg 5241-0263.